

VPTZ in Coronatijd

Het grootste deel van dit jaar stond en staat in het teken van corona. Over de impact daarvan vertellen in deze nieuwsbrief mensen die ermee te maken hadden. Van partner tot ander familielid. Van verpleegkundige tot huisarts.

En van VPTZ-vrijwilliger tot -coördinator. Verhalen van rouw en verdriet. Van medeleven en zorg. En van wanhoop en hoop. Verhalen uit het hart. Als uniek document in een unieke tijd. Die allemaal één ding gemeen hebben: ze gaan over verbinding.

Woord Vooraf

2020 gaat de boeken in als een historisch jaar. De coronacrisis heeft een ongekende impact op de gezondheidszorg, de economie, de samenleving en het samen leven. Ook op de palliatieve en terminale zorg en op het werk van onze VPTZ is de impact groot. Als VPTZ hebben wij onze hulp en ondersteuning tijdelijk opgeschort in de periode eind maart tot medio mei. Een lastig besluit omdat je weet welke steun onze vrijwilligers bieden in de laatste levensfase.

Ook op mij en mijn werk had en heeft corona een forse impact. In het dagelijkse leven werk ik bij de gemeente Helmond als manager Sociaal Domein. Met de carnavalsvakantie suisde ik nog onbevangen van de Oostenrijkse bergen met mijn gezin. Corona was iets in China en van Noord-Italië. In Nederland zou het allemaal wel loslopen. Toch?

Niets bleek minder waar. Binnen een week na de carnavalsvakantie was ook ik met mijn collega's in 'crisismodus'. De zorg ving als 'frontlinie' de eerste en ergste klappen op. De rijksoverheid en de gemeenten zetten alles op alles om te zorgen dat de zorg hiertoe in staat was, dat de economie en maatschappelijke organisaties bleven doordraaien en dat de impact op kwetsbare gezinnen en inwoners zo beperkt mogelijk bleef. Toen duidelijk werd dat onderwijs "dicht" ging en lesgeven alleen op afstand zou zijn, hebben we in no-time laptops geregeld voor die jongeren die er vanuit thuis geen hadden. Voor dak- en thuislozen hebben we in korte tijd een 24-uursopvang opgezet (hoe ga je anders in thuisquarantaine als je geen thuis hebt?), met onderwijs en kinderopvang hebben we afspraken gemaakt

over opvang van kinderen van ouders met cruciale beroepen. Ook hebben we ingezet op kwetsbare gezinnen. Realiteit is helaas dat voor sommige kinderen opvang en onderwijs buitenshuis veiliger is dan de thuissituatie. Als gemeenten waren we verantwoordelijk voor de uitvoering van de ondersteuningsregelingen voor zelfstandigen. We hebben regelingen opgesteld en steun verstrekt om de continuïteit van zorgaanbieders en culturele en maatschappelijke instellingen te waarborgen. Met de GGD hebben we opgetrokken om coronateststraten en corona-afdelingen te faciliteren. Het zijn allemaal voorbeelden van maatregelen die onder hoge druk en met grote urgentie zijn opgezet. Het was en is nog steeds een

intensieve periode waarin we als gemeente veel improviseren, snel leren, zo nodig de bureaucratie opzijzetten en doen wat nodig is.

Dit schrijf ik op het moment dat de gevreesde tweede golf een feit is. De maatregelen zijn weer aangescherpt, de zorg is weer een frontlinie en mondkapjes hebben nog meer hun intrede in het dagelijkse leven gedaan. Zelf werk ik ook weer volledig vanuit huis.

U zult ook ongetwijfeld meer aan huis zijn gekluisterd dan u lief is. Om die tijd door te komen, hebben we in deze nieuwsbrief boeiende artikelen waarin vanuit verschillende perspectieven de impact van de coronacrisis wordt beschreven.

Ik wens u veel leesplezier en bovenal een goede gezondheid voor u en uw naasten.

Wim Hoven

Voorzitter VPTZ Bommelerwaard

Coördinator VPTZ Bommelerwaard in coronatijd

"Eind maart heeft het bestuur van VPTZ Bommelerwaard het besluit genomen dat alle lopende inzetten zouden stoppen en we geen nieuwe intakes meer zouden aannemen. Een terecht en verstandig besluit. Op dat moment hadden we één inzet lopen, andere cliënten waren vlak ervoor overleden. Ik vond het moeilijk om de familie van onze laatste cliënt te bellen met de mededeling dat de vrijwilligers niet meer zouden komen, maar er was gelukkig veel begrip van hun kant."

Sinds oktober 2016 ben ik coördinator van VPTZ Bommelerwaard. "Net zoals vele anderen was ik angstig en bezorgd, maar ook verbaasd dat een nieuw virus zo snel en heftig om zich heen kon slaan. Ik vind dat de genomen maatregelen van ons kabinet destijds de enige juiste waren en dit geldt ook voor het besluit van het bestuur om eind maart te stoppen. We konden onze vrijwilligers en hun soms kwetsbare partners, maar ook de cliënten geen risico laten nemen. Ditzelfde besluit werd ook genomen door vrijwel alle andere VPTZ thuisorganisaties. Het was een periode van grote onzekerheid, waarbij ik heb geprobeerd met onze vrijwilligers in contact te blijven door ze allemaal te bellen en een gezamenlijke Skype-bijeenkomst te organiseren, hoewel dat laatste voor velen een stap te ver was."

In mei leken de besmettingen af te nemen en na een persconferentie besloot ons bestuur om weer voorzichtig op te starten. Sommige vrijwilligers hadden zelf ook aangegeven weer te willen beginnen en we hadden in de voorgaande weken verschillende verzoeken om inzet te verlenen moeten afwijzen. Uiteraard bleef een aantal zaken als een paal boven water staan: ieder maakt zijn of haar eigen overweging om wel of niet te starten, we verlenen geen inzet in verzorgings- of verpleeghuizen en ook niet bij en met coronaverdachte cliënten en vrijwilligers. Als aan die voorwaarden niet werd voldaan zou de inzet direct stoppen totdat de coronatest negatief zou blijken. Ook voorzorg en voorziet VPTZ Bommelerwaard de vrijwilligers van mondkapjes en een flesje desinfecterende gel.

Wim Hoven

Sabine van Pelt

Zo zijn we in de tweede week van mei weer langzaam opgestart en dat gaat gelukkig erg goed. De thuiszorgorgani-

saties en cliënten zijn blij dat we weer kunnen komen. Verschillende wijkverpleegkundigen gaven aan dat ze VPTZ echt gemist hebben; ook al hebben we slechts zes weken niet gewerkt, de toegevoegde waarde van VPTZ werd snel duidelijk toen er geen beroep op ons gedaan kon worden.

Momenteel werken we met iets meer dan de helft van de groep vrijwilligers en kunnen we daardoor weer aan verschillende hulpvragen voor vrijwillige palliatieve, terminale zorg voldoen. Ik ben dankbaar dat we dit weer hebben kunnen opstarten, maar vooral enorm trots op onze hele groep!"

Sabine van Pelt

Coördinator VPTZ Bommelerwaard

er werden kaarten, bloemen of iets lekers voor de bewoners en het personeel afgegeven. Ook liet de wethouder zich (op veilig afstand) zien. En zo voelde iedereen zich toch op een bepaalde manier gesteund.

Margriet is sinds een jaar vrijwilliger bij VPTZ en doet dat naast haar andere vrijwilligerswerk bij revalidatieafdeling de Tolbrug in 's-Hertogenbosch, nadat zij jarenlang stewardess is geweest bij KLM. Wat haar betreft tekent VPTZ Bommelerwaard zich door de aandacht, zorg en warmte, ook voor elkaar. Een hechte groep, die openstaat voor anderen, het was voor Margriet een fijne kennismaking. De trainingen, bijeenkomsten en de professionaliteit van de gehele VPTZ-organisatie waardeert ze enorm. Margriet was sinds een half jaar wekelijks bij een cliënt toen de coronacrisis uitbrak en de inzet abrupt stopte. "Dat vond ik echt heel jammer, ik heb het proces zo niet af kunnen maken. Het was een liefdevolle familie en ik heb zo veel warmte bij dit gezin ervaren. Omdat ik geen afscheid kon nemen en niet wist wanneer VPTZ weer zou starten heb ik een bedankkaart geschreven voor het in mij gestelde vertrouwen", vertelt Margriet. Ondertussen zat ze niet stil. "In de tijd dat VPTZ was gestopt heb ik ander vrijwilligerswerk gedaan, namelijk boodschappen doen voor mensen die zelf niet naar de winkel konden of durfden".

Inmiddels zijn zowel Christien als Margriet weer gestart met hun VPTZ-vrijwilligerswerk.

Ik begreep dat we moesten stoppen, maar miste het VPTZ werk wel

De coronacrisis heeft een enorme impact op de samenleving. Ook op de VPTZ-vrijwilligers. We gaan in gesprek met Christien (51) en Margriet (66).

Christien is naast haar VPTZ-vrijwilligerswerk werkzaam als verzorgende in een verzorgingshuis voor dementerende ouderen. Drie jaar geleden heeft zij zich aangesloten bij VPTZ. Ze ervaart de inzetten als heel leerzaam. Christien vertelt: "Het is en blijft bijzonder om elke keer ergens binnen te stappen. De dankbaarheid van families is heel fijn te ervaren. Ik heb de

inzetten, mijn collegavrijwilligers en onze bijeenkomsten dan ook enorm gemist toen wij in de piek van de crisis ons werk niet meer konden doen." Ook in haar werk in het verzorgingshuis is in deze situatie alles erg veranderd. Er zijn op haar eigen afdeling weliswaar geen besmettingen geweest, maar wel op andere afdelingen, waardoor er volgens strikte protocollen moet worden gewerkt. "We dragen op onze afdeling (nog) geen beschermende kleding, maar wel mondkapjes en handschoenen, zeker als we bijvoorbeeld zelf verkouden zijn. Ook het werk zelf verandert, nu zetten we zelf het wasgoed voor de familie klaar en vullen de medicatieboxen en dat kost extra tijd. De bewoners moeten op afstand van elkaar gehouden worden en dat valt zeker niet mee. Ze zijn van slag, voelen aan dat alles anders is en een tijd lang ontvingen ze geen bezoek. Daar werden ze vaak emotioneel van en dat is wat het nu juist zo moeilijk maakt. Je zou ze dan willen troosten of een arm om hen heen slaan en dat mag dus niet. Voor de partners en kinderen was die eerste periode minstens zo erg. Gelukkig konden ze wel beeldbellen. Zelf ben ik nog steeds ongerust voor een uitbraak op onze afdeling maar ook voor thuis, want ik kan het virus ook mee naar huis nemen, naar mijn eigen gezin." Christien vertelt dat er wel veel steun van buiten kwam;

Christien

Margriet

Huisartsenzorg in coronatijd

Toen het coronavirus zich medio maart meer verspreidde was er wel een verandering van zorg in de eerste lijn (waar de huisartsenzorg onder valt), maar dat gold niet zozeer voor de zorg aan palliatieve patiënten. Wat de impact van corona op de zorg betreft zal er een groot verschil zijn geweest per regio. Er zullen praktijken zijn waar tientallen patiënten in een terminale situatie kwamen, maar dat gold voor onze praktijk niet.

Wij hebben te maken gehad met enkele coronapatiënten die zijn overleden of in het ziekenhuis zijn opgenomen. De zorg voor kwetsbare patiënten met corona in de thuissituatie is zo goed als onveranderd gebleven. De huisartsen hebben nog wel visites gereden, weliswaar in beschermende kleding. Ook de samenwerking met thuiszorg bleef voor deze groep patiënten nagenoeg onveranderd. Wel begreep ik dat in die periode uit veiligheid voor de vrijwilligers werd besloten om VPTZ beperkt in te zetten.

Begin maart werd aan alle huisartsenpraktijken gevraagd een "crisisplan" te maken. Onduidelijk was toen nog hoeveel patiënten besmet zouden raken en welke gevolgen het zou hebben voor de zorg. In dat crisisplan moest beschreven worden hoe de patiëntstromen (coronaverdacht en niet-coronaverdacht) goed gescheiden werden. Op dat moment was er grote schaarste aan beschermingsmateriaal, met name aan mondkapjes. In de weken die volgden kwam er echter wel spontaan een aanbod van patiënten die nog een doos hadden staan en deze aan de zorg gunden.

Huisartsenpraktijken zijn grotendeels zelfstandig werkende organisaties. Meestal zijn er meerdere huisartsen in één pand of praktijk, maar in de

Bommelerwaard zijn er ook nog relatief veel "solisten". Deze praktijken hebben wel een regionale samenwerking. In de Bommelerwaard zijn er vier van die samenwerkingsverbanden, zogenaamde hagro's (huisartsengroepen). Normaal worden in die hagro's zaken als het dienstrooster en overleg met partijen zoals gemeente en verzekeringsmaatschappijen besproken. Nu kwam deze samenwerking goed van pas om afspraken te maken over coronaspreken en een gezamenlijke isolatiepost om patiënten te zien. In het weekend van half maart werd in de hagro waar ik werk (Maasdriel-Oost) besloten om één praktijkgebouw te gebruiken als zo'n isolatiepost. Op de andere praktijken kon de zorg dan enigszins doorgaan.

Dat weekend werd ook in de media steeds meer aandacht gegeven aan COVID-19 en kwam ook het advies om thuis te werken als dat kon. We merkten aan de telefoon een extreme drukte met veel vragen. Normaal zijn er twee à drie wachtenden, maar het aantal wachtenden na dat weekend liep op tot dertig. Omdat veel vragen werden beantwoord op de websites van het RIVM en de LHV en op thuisarts.nl hebben we onze telefooncentrale aangevuld met de optie "vragen over corona". We verwezen dan eerst naar die websites. Deze aanpassing scheelde veel telefoontjes en zo werd de praktijk weer meer bereikbaar voor zieke mensen. Aan de telefoon had de assistente de taak om te filteren (triëren). Patiënten die coronaverdacht en ziek waren werden gezien door een van de huisartsen uit de hagro op de isolatiepost, patiënten die coronaverdacht waren maar niet ziek werd geadviseerd in thuisisolatie te gaan, en patiënten met andere klachten werden allemaal overlegd met de huisarts. Opvallend was dat er nauwelijks patiënten belden met klachten die niet met corona te maken zouden kunnen hebben. Ingegroeide teennagels hebben we drie maanden niet gezien, om maar een voorbeeld te noemen. Vermoedelijk was er toch wat vrees voor het oplopen van

corona in de huisartsenpraktijk. Die kans is overigens klein omdat, ook nu nog, mensen die verdacht zijn voor corona niet op het spreekuur worden gezien. Het verschil tussen voor en na half maart is extreem groot. Vóór half maart kwamen er ongeveer 25 patiënten per dag en per arts op het spreekuur, na half maart waren dat er een of twee. Daartegenover staat dat er eerder vijf tot tien telefoontjes gepland stonden waar dat er na half maart wel 25 waren. Sinds juni is er weer een verschuiving: patiënten nemen ook weer contact op voor andere klachten dan coronagerelateerd, onze spreekuren zijn dus weer voller. Ook is sinds half juni het isolatiespreekuur in het aparte praktijkgebouw gestopt bij gebrek aan patiënten die gezien moeten worden. Een belangrijke oorzaak daarvan is dat de GGD sindsdien hun testcapaciteit uitgebreid heeft.

Op moment van schrijven van dit artikel, begin september, is de zorg weer grotendeels zoals het was vóór de coronaperiode. Wel is het zo dat in de huisartsenpraktijk nog altijd de "anderhalvemeter- maatregel" van kracht is, met als uitzondering lichamelijk onderzoek. Door deze maatregel kunnen er nu maar vier patiënten in de praktijk wachten in plaats van twaalf. Een uitdaging voor de huisarts is altijd om niet uit te lopen. Normaal waren er tien minuten ingepland per patiënt, dat is nu verruimd naar vijftien minuten per patiënt. Consulten duren op zich nog steeds tien minuten, maar zo is er een buffer van een paar minuten, zodat niet te veel mensen elkaar kruisen in de gang. Ik verwacht dat dit voorlopig zal blijven. Dat betekent dus wel dat de capaciteit van de praktijken nu met 33% verlaagd is. Op dit moment lukt dat nog, maar de vraag is of dat zo blijft. Meer spreekuren maken lost dit probleem niet op, want dan zijn er ook weer meer wachtenden in de wachtkamer. Hopelijk komt er een nieuw evenwicht waarbij de zorgvraag aan blijft sluiten bij de nieuwe capaciteit van de praktijken. Gelukkig hebben de maatregelen weinig tot geen invloed op visites, dus ook zorg voor patiënten in een palliatieve of terminale fase zal onverminderd door blijven gaan.

Laurens Waanders

Huisarts Rossum/Heerewaarden/
Hurwenen

Laurens Waanders

De gevolgen van het coronavirus voor een thuiszorgteam

De moeilijkste tijd om een cliënt in de wijk te verzorgen, is de periode dat je vermoedt dat de cliënt met corona besmet is maar dat nog niet zeker weet.

Je ziet iemand zieker en zieker worden, maar wil hem of haar en de familie niet direct verontrusten met waar je aan denkt. Juist in die periode wil je geen onrust zaaien, maar in het begin waren er nog geen beschermende middelen. Wij zijn toen wel bewuster gaan werken en zijn signalen extra goed in kaart gaan brengen. We waren ons er bewust van dat we zelf ook een verhoogd risico liepen. Dat was in het begin erg lastig, niet alleen voor ons, maar ook voor de andere collega's; sommigen ervaren een mogelijk besmette cliënt als heel beangstigend. Ze waren bevreesd voor hun eigen gezondheid. Dat we ondanks

dat met het gehele team de zorg zijn blijven verlenen ervaren we als heel dapper en daar zijn we ook trots op. Pas als iemand bewezen besmet was dacht je terug aan de tijd dat je hem of haar verzorgde en alleen handschoenen droeg. Momenteel werken we altijd met mondkapjes.

Omdat het een nieuwe ziekte was en is, wisten we ook niet wat we konden verwachten en waar we goed op moesten letten. We hebben het in het begin als een gebrek ervaren dat er geen mondkapjes waren, het virus greep in rap tempo om zich heen en er werd niet snel getest. Nu wordt dat zelfs bij twijfel

al wel gedaan. De zuinigheid met de testen, die in het begin voornamelijk aan de ziekenhuizen waren voorbehouden, heeft veel onduidelijkheid gebracht in de wijkverpleging. Zelf ben ik altijd vrij nuchter gebleven, we hebben vaker met ziektes te maken die er om vragen om je als verpleegkundige te beschermen.

We misten de inzet van de vrijwilligers van de VPTZ zeer in deze tijd. Voor ons voelde het alsof we voor terminale cliënten en hun naasten niets hadden om op terug te vallen. Maar wij begrijpen en respecteren het besluit dat er in beperkte mate inzet wordt verleend.

Jenny van Beek

wijkverpleegkundige STMR-team
Zaltbommel/Gameren

Corona in het hospice Francinus de Wind

"Corona heeft binnen het hospice een grote impact gehad op de gasten en hun naasten, de vrijwilligers en de verpleging. In het begin ging dat vooral om de snelheid waarmee de veiligheidsregels om het virus buiten de deur te houden werden geïntroduceerd en aangepast. Daarna vooral om het volhouden van die regels. En de onzekerheid over wat het virus nog teweeg zou kunnen brengen.

In het begin van de coronacrisis was het vooral moeilijk om de regels toe te passen. Ze volgden elkaar zo snel op dat ze binnen een dag alweer anders konden zijn. Vooral het bezoek dat beperkt moest worden was ingrijpend; van twee bezoekers ging het naar één bezoeker per dag. Buiten waren er nog geen beperkingen, dus als het enigszins kon gingen de gasten naar buiten om zijn familie en vrienden te ontmoeten. Al snel werd duidelijk dat we het coronavirus serieus moesten nemen en kwam het besluit dat de gast niet meer van zijn kamer af mocht. De openbare ruimtes werden gesloten en ook ontmoetingen buiten konden niet meer doorgaan.

In het begin moesten we vooral naasten vragen het bezoek af te breken omdat ze met te veel naast het bed zaten. Voorheen stond de keuken stond altijd open voor iedereen om een kopje koffie of thee te halen; dit bood familie en vrienden van de gast vaak de mogelijkheid om samen met de vrijwilliger een praatje te maken. Nu werd de keuken gesloten, waarmee een mooie gelegenheid om even het hart te luchten teniet werd gedaan. Ook aan het gezamen-

lijke eten, altijd een belangrijk moment om elkaar nader te leren kennen en even weg te zijn van de kamer, kwam een einde

Vrijwilligers mochten kiezen of ze door gingen met hun vrijwillige werkzaamheden of toch liever thuisbleven. De meeste zijn rond de 70 en behoren tot de risicogroep. Ze vonden het moeilijk om een keuze te maken, vooral ook omdat ze zich vaak verantwoordelijk voelen om goede zorg te geven aan de gast. Door alle maatregelen nam vooral de levendigheid binnen het hospice af. Ineens was er minder aandacht, en even dat praatje of een wandeling naar buiten kon niet meer. Over alles wat we altijd zo vanzelfsprekend vonden om de gast te kunnen bieden moest ineens nagedacht worden en vaak kon het dan niet doorgaan.

Het werd moeilijk voor de verpleging om de bezoeksrichtlijnen strikt te volgen. Bij een terminale gast mochten nog twee naasten aanwezig zijn. Maar wat te doen als deze gast twee betrokken kinderen had en een echtgenote? In zulke situaties is het moeilijk om een grens te stellen. We zijn gewend om vanuit ons gevoel te reageren en ineens moesten we heel rationeel worden.

Tegelijkertijd was de noodzaak om ons aan de regels te houden hoog, temeer daar in het verpleeghuis naast het hospice meerdere bewoners besmet raakten en soms ook overleden aan het coronavirus.

Er ontstonden initiatieven vanuit inwoners van Waalwijk en Drunen. Zo werden er voorstellingen gegeven voor de ramen van het hospice, wat zorgde voor veel plezier en waardering. Ook werd er lekker gekookt en werden er allerlei soorten hapjes afgegeven bij de deur. Corona heeft ons ook bewust gemaakt! Vooral als het gaat om wat belangrijk is voor het leven binnen het hospice. En dat is de verbinding met elkaar die het de moeite waard maakt om te leven en te kunnen sterven. Het maakt geen verschil meer of je gast, vrijwilliger of verpleegkundige bent. Corona heeft ons doen beseffen wat echt belangrijk is, en dat is het leven met elkaar, met al onze overeenkomsten, verschillen en tegenstellingen tezamen."

Bea Merks

verpleegkundige

'Het is wat het is en daar moet je mee het doen'

Vorig jaar hebben ze dagenlang gefeest op Pinkpop. Bets en Jan, vitale mid-zestigers, moeten er nu niet aan denken! Bets en zus Wilma waren de enige dochters en mantelzorgers voor hun 93-jarige moeder die in een aanleunwoning woonde. Moeder was begin maart wel wat verkouden, maar knapte op. Half maart werd ze echt ziek. Een heel wisselend en grillig beeld. Niemand had de diagnose corona zien aankomen. De volgende dag waren Jan, Bets en Wilma bij haar, ze werd getest op Covid-19 maar heeft zelf de positieve uitslag niet meer bewust meegemaakt. Wel zei ze nog tegen haar dochters: "Keind, keind, in zonne wereld kunde toch nie lève."

's Avonds is ze gaan slapen en de volgende ochtend overleed ze. Jan was die avond ziek thuis en kwam, 's morgens, net te laat bij z'n schoonmoeder. Hij is naar huis teruggegaan en Bets en Wilma moesten in quarantaine. Twee jaar terug moesten ze afscheid nemen van hun vader. Zoals de mooie afscheidsmis toen was wilde moeder het nu ook, alles was al geregeld. Wim, de partner van Wilma, werd op die begrafenisdag opgenomen en overleed korte tijd later. En dat leek zich nu te gaan herhalen: Jan werd een paar dagen later opgenomen in het ziekenhuis.

De beide zussen hebben vier dagen, samen met hun opgebaarde moeder, in haar appartement gezeten en dat was een heel apart afscheid. Ze moesten van alles regelen; digitaal, heel emotioneel. Voor iedereen was deze situatie nieuw: GGD, huisarts, DELA, het verzorgingshuis. Niemand wist precies hoe het moest. De beide kleinzonen mochten als enigen even bij oma afscheid komen nemen, in beschermde kleding, terwijl Bets en Wilma in een zijkamertje verbleven. We mochten elkaar niet troosten. Er kwamen wel enorm veel bloemen en kaarten, die allemaal in de kist zijn meegegaan. Een vriendin heeft voor het raam, met gitaar, een lied gezongen. De tekst op de rouwkaart is kenmerkend voor moeder: 'Het is wat het is en daar moet je het mee doen'. Op de dag van de uitvaart werd de door Wilma en Bets gesloten kist opgehaald en voor het raam in de auto geschoven. Een clown, die in het bejaardenhuis speelde, heeft nog een kleine act gedaan. De kleinzonen reden achter de rouwauto aan en zagen oma's kist aan de achterkant het crematorium binnen gaan. Zo sober, leeg en eenzaam. Bets: 'En dan te bedenken dat we een enorm grote katholieke, knuffelfamilie zijn van wel 100 man'

De rest van haar quarantaine heeft Bets ziek thuis doorgebracht. Jan werd de

dag na de begrafenis zo ziek dat hij moest worden opgenomen. Hij weet daar niets meer van. Hij was nog in de badkamer gevallen, Bets heeft pas de volgende dag de huisarts gebeld na een vreselijke nacht met veel koorts, hallucinaties en benauwdheid. Jan had het besef niet om afscheid te nemen, Bets was heel bang toen Jan in de ziekenauto ging: "Het zal toch niet zo zijn dat hij dood zou gaan door de liefde-

'Krijg ik geen kus?'

Bart en Willie voelden zich al ziek toen ze half maart plantjes kochten voor op het graf van zoon Marco, die 40 jaar geleden overleed. Beiden zijn ruim 70-plus en hebben een flinke ziektegeschiedenis. Willie had al een week geen smaak, heeft dat trouwens nog steeds niet.

Bart was al een keer bij een totaal huisarts geweest die helemaal in veiligheidskleden was gehuld, maar die kon niets vinden. Hij was een keer flauwgevallen in de badkamer. Een paar dagen later, na een nacht met veel koorts en

volle verzorging van mama?" Ik was echt bezig met de dood. De huisarts heeft nog geprobeerd Bets gerust te stellen, maar toch.

Jan is erg ziek geweest. De eerste drie dagen heeft hij doodsangsten gehad. Omdat de IC in Den Bosch vol lag werd hij, met een Groningse ambulance, naar Utrecht gebracht. Hij weet dat hij onderweg langs Zaltbommel kwam en afscheid van de toren heeft genomen. Zijn zoon Niek werd ook positief getest. Bets was ook ziek en zoon Rik regelde alles met het ziekenhuis, belde dagelijks. Omdat Jan aangaf dat hij angstig was werd er een psycholoog geregeld in het ziekenhuis. Op een gegeven moment zou de zuurstof worden afgebouwd maar toen kwam de benauwdheid weer terug. Uiteindelijk werd hij na tien dagen ontslagen. Bets schrok enorm toen zij hem sterk vermagerd zag thuiskomen.

Ze moeten nog steeds rustig aan doen. Jan lijkt alles redelijk nuchter te overzien, bij Bets komt alles nu pas een beetje los. Ze is emotioneel. Opluchting over het herstel van Jan, verdriet over het verlies van haar moeder en vooral over het afscheid. Wel zijn ze allebei helemaal ontroerd door alle blikken van medeleven die ze hebben gehad. En nog steeds ontvangen. Toen Bets alleen thuis in quarantaine was had ze een 'pick-up point' gemaakt in de tuin waar mensen uit de buurt eten en lekkere dingen konden neerleggen. Ze mocht geen bezoek ontvangen, alleen haar zus. Nu doen Jan en Bets weer alles samen. De pick-up point is gesloten.

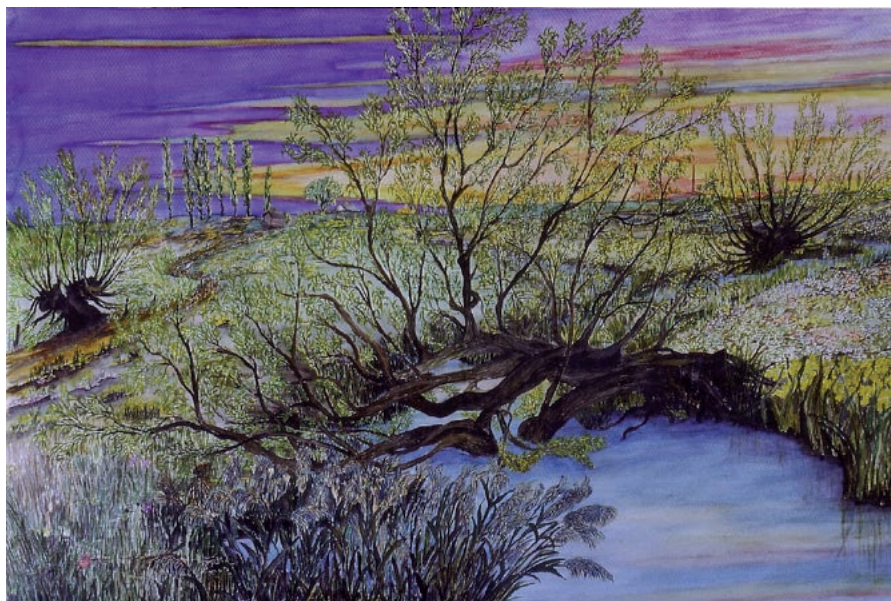
wartaal, werd weer de huisarts gebeld. Die kwam, vertrouwde het niet en belde een ambulance. Kok en kunstenaar Bart dacht bij corona nog steeds alleen aan bier. Hij stapte zelf in de ziekenwagen, druk pratend met de verpleegkundige. "Krijg ik geen kus?", vroeg Willie, hoewel ze hem 's avonds weer thuis verwachtte. Het werden dertien dagen.

In het ziekenhuis moest hij uren wachten voor hij in 'het voorgeborchte' van de IC terecht kwam. Naar de IC wilde hij niet: hij had vreselijke verhalen gehoord

en wilde niet gehandicapt thuiskomen. Elke dag kwamen ze vragen hoe hij over de IC dacht; hij had namelijk geen niet-reanimeerverklaring ingevuld en dan kom je automatisch bij verslechtering op de IC, waar, zo vond hij, elke nacht weleens het einde zou kunnen zijn. Zijn baard was al afgeschoren, maar: maar hij wilde per se niet naar de IC: "Ik wil geen stalen buis door m'n strot en 'n kap over m'n kop."

Bart voelde zich eenzaam te midden van al die anonieme mensen in pakken en mondkappen. En hij miste Willie en z'n gezin. Daarbij kwam dat hij moest wennen aan nieuwe hoorapparaten dus verstond en begreep hij de arts en verpleegkundigen niet helemaal. Willie werd elke dag gebeld door verpleegkundigen en sprak dan ook met Bart. Zij nam de beslissing: niet reanimeren. En toen stopten ze met 'zeuren'!

Bart heeft zich niet doodziek gevoeld, alleen het ziekenhuiseten vond hij niet te eten de eerste dagen. Een gevolg van Covid-19. Hij is ook niet bang of benauwd geweest, heeft geen pijn gehad. Wel zag hij ellende als hij erop lette, maar veel ging ook langs hem heen. Hij maakte zich vooral zorgen om Willie. Hij was niet met de dood bezig, hoewel: hij besloot in die dagen wel al z'n schilderijen na te laten aan z'n kleindochter. Hij was dolblij toen hij uitein-

'Tweede leven' geschilderd door Barthold

delijk naar huis mocht, behoorlijk afgevallen. Daarna moest hij samen met Willie nog een paar weken in quarantaine. Knuffelmens als hij is miste hij dat enorm, vooral met zijn kleinkinderen.

Hij is erg dankbaar voor zijn herstel en heeft al bedankjes naar huisarts en apothek gestuurd. Iedereen is zo aardig, ook in de buurt. Bart was altijd een fel en actief sociaal bewogen mens en tijdens ons gesprek merkte ik dat hij alweer op de barricades wil gaan klimmen. Als ze niet te hoog zijn, voorlopig. Willie heeft ook een moeilijke periode

gehad, vooral toen het zo lang ging duren en Bart met de IC bezig bleef. Zelf was ze ook ziek en kon weinig, haar schoondochter deed alle boodschappen. Maar ze is niet bang geweest dat ze hem zou moeten afgeven. Hoewel, ze hadden onderling afgesproken met een nichtje dat verpleegkundige is dat ze hem, als hij zou gaan sterven, naar huis zouden halen.

Hun twee zonen blijven bezorgd en hebben in die tijd het graf van hun broer met de plantjes weer mooi gemaakt.

'Het was realistisch te stoppen met de VPTZ-inzet'

Sinds september 2019 verleende VPTZ Bommelerwaard tweemaal per week inzet bij Gijs in Bruchem. Hij was al langer ziek, maar ging steeds verder achteruit. Om zijn echtgenote Dorothe te ontlasten kwamen vrijwilligers Margriet en Koen (naast de familie) ieder een dagdeel per week.

Met beide vrijwilligers voelden Gijs en Dorothe een klik. "De VPTZ gaf mij lucht. Hulp vragen is niet makkelijk, maar zij waren er, iedere week weer. Alle hulp was welkom en op hen beiden kon ik wekelijks rekenen. Zo had ik bijvoorbeeld de gelegenheid om met mijn pasgeboren kleindochter tijd door te brengen. Ik wist dat Gijs in goede handen was", aldus Dorothe.

"Dat deze hulp in maart vanwege het oploeiende coronavirus moest stoppen, is absoluut heel jammer, maar ook begrijpelijk. Het was realistisch te stoppen en ik voelde me ook echt niet in de steek gelaten. En, gek gezegd, ergens

dacht ik ook: "Nu voelt feitelijk iedereen in de wereld wat het is om in isolatie te leven, zo verliep ons leven al vele maanden.

Een kleine drie weken na het stoppen van de inzet is Gijs overleden en moesten we zijn uitvaart regelen met alle beperkingen die er op dat moment waren. Een paar maanden ervoor, in januari, ging het al even heel slecht met hem, maar toch hebben we destijds niet gesproken over zijn afscheidsceremonie. Het voelde als heel confronterend dat te bespreken toen het echt bijna zover was. Wel wisten we dat het groots zou worden. Door onze fietswinkel heb-

ben we een enorm netwerk, het zag ernaar uit dat er 1.500 mensen zouden komen.

Waar wij heel dankbaar voor zijn, is dat er een klein jaar voor zijn overlijden een fietstocht voor hem is georganiseerd, de "Ride for Gijs". Aanvankelijk wilde hij dit zelf niet, het voelde al als een afscheid, maar na gesprekken met elkaar en met vrienden hebben we toch toegestemd. Het was een vorm van meeleven, dat mensen aan je denken. Uiteindelijk is dit uitgegroeid tot een groots fietsevenement met 900 deelnemers, zelfs vrienden uit Afrika waren erbij. We zijn zo blij dat we dit hebben kunnen meemaken, een tocht die voerde langs zijn ouderlijk huis, de plekken waar hij is opgegroeid, de winkel en uiteindelijk langs ons huis in Bruchem. Het werd een dag met een lach en een traan en Gijs heeft dit echt bewust meegemaakt.

Maar toen Gijs overleed in april moesten we heel andere keuzes maken dan we eerder hadden bedacht, alle eerdere plannen vielen weg. Uiteindelijk konden alleen zijn gezin en zijn broers en zussen erbij zijn, zelfs de aanhang niet. De anderen konden online de ceremonie volgen, wat ik eerst lastig vond, maar waarvan ik achteraf toch blij ben dat we dit zo deden. Na de dienst waren we thuis, waar we in de tuin samen konden zijn dankzij het mooie weer. We hebben een intens en zwaarbeladen jaar gehad. Doordat velen geen afscheid hebben kunnen nemen wordt er nu nog dagelijks naar hem gevraagd als ik mensen tegenkom. En dat voelt soms heel dubbel."

Gijs, Dorothe en hun zoon en dochter.

Ik was bang dat ik Bert's hand nooit meer vast kon houden.....

Leentje (83) en haar echtgenoot Bert (88) hebben in augustus hun 60-jarig huwelijksfeest gevierd. Tijdens de lockdown was het onzeker of ze dat samen konden doen. Drie weken voor de verpleeghuizen sloten werd Bert opgenomen in verpleeghuis Hof van Hintham in 's-Hertogenbosch.

Leentje: "Aan een opname in een verpleeghuis gaat een lange periode vooraf waarin moeilijke beslissingen moeten worden genomen. Voor ons was de moeilijkste dat we Bert vanaf eind februari zouden laten opnemen op de gesloten afdeling van een verpleeghuis. De maandag van carnaval was het zover, hij zou gaan verhuizen. We wonen midden in het centrum van

's-Hertogenbosch en terwijl Oeteldonk uitbundig carnaval vierde reed de taxi voor die Bert verhuisde naar Hof van Hintham. Een zware dag, al wisten we toen nog niet dat er in de weken daarna nog veel meer zware dagen en weken zouden volgen."

Een paar dagen na carnaval was de eerste besmetting in Loon op Zand een feit en werden we ingehaald door een ontluisterende werkelijkheid van steeds meer nieuwe besmettingen, ziekenhuisopnames en doden.

"De dag dat minister De Jonge aankondigde dat alle verpleeghuizen tot nader bericht zouden sluiten staat nog helder op mijn netvlies", vertelt Leentje. "Mijn grootste angst was dat ik hem niet meer zou kunnen zien. We konden wel (video)

bellen of ik kon voor het raam staan zwaaien, maar dat begreep hij niet. Als ik uitlegde dat er een besmettelijk virus heerste, bekliefde dat niet bij hem. Ik belde tweemaal per dag en dan vroeg hij wanneer hij naar huis kon of wanneer ik langs zou komen. Dan moest ik hem vertellen dat hij geduld moest hebben. Maar wat is dat dan? Een dag, een week? Dit was zo'n zware tijd, bijna te zwaar om te dragen.

Ik ben zelf jarenlang vrijwilliger bij VPTZ 's-Hertogenbosch geweest en heb zodoende aan het ziekbed van ernstig zieke mensen gezeten, ik heb veel mensen zien overlijden. Mijn grootste angst was dat mijn Bert, met zijn broze gezondheid, in eenzaamheid zou moeten sterven en ik zijn hand niet vast kon houden.

Na wekenlange onzekerheid kwam eindelijk het bericht dat iedere bewoner één vaste bezoeker mocht ontvangen. Ik kon mijn geluk niet op! Weliswaar zijn er geen besmettingen geweest bij Hof van Hintham, maar toch moest ik bij mijn eerste bezoek ook een mondkapje dragen. Maar ik kon hem weer zien! Sindsdien bezoek ik hem weer om de dag, wandelen we samen, eten een ijsje, luisteren naar muziek en bekijken foto's van vroegere tijden. Bert staat er niet meer bij stil dat we elkaar weken niet hebben kunnen zien, maar in mijn hart is een gat geslagen. Nu ben ik dankbaar voor ieder moment van samenzijn en hebben we feestelijk stilgestaan bij ons 60-jarig huwelijksfeest."

Leentje en Bert.

RAMPSPOED IN DE BOMMELERWAARD

In de loop der eeuwen heeft ook de Bommelerwaard met tal van besmettelijke ziekten en andere ellende te maken gehad. Aangezien er over sommige kwalen weinig of niets op papier staat, volgt hier een willekeurige greep.

Tuberculose

Ik begin met de tuberculose. Honderd jaar geleden was tbc hier volksziekte nummer één. Dankzij de beschikbaarheid van effectieve antibiotica kan deze infectieziekte sinds 1945 doorgaans snel genezen worden. Vergeten is dat nog tot in de jaren vijftig duizenden landgenoten, onder wie veel kinderen, jarenlang in sanatoria doorbrachten. En dat niet alleen. In de Bommelerwaard stonden tal van houten gebouwtjes (zie illustratie) waarin de patiënten, ongeacht het seizoen, lagen om zoveel mogelijk frisse lucht tot zich te nemen.

Hier op 'Het Eiland tussen de Rivieren' waren destijds veel koeien met de parelziekte oftewel tuberculose. Door het drinken van ongepasteuriseerde melk raakten tal van mensen ziek. Merkwaardig is dat geiten resistent voor tbc zijn. Vandaar dat er in Bruchem en tal van andere dorpen veel geiten werden gehouden. Tbc, heel vroeger ook wel tering genoemd, kostte Van Dulst in Nederhemert zijn baan als hoofd van de school. Om besmetting te voorkomen moesten alle leerkrachten zich op gezette tijden op tbc laten onderzoeken. Ondanks diverse aanmaningen weigerde Van Dulst dat, hetgeen na veel gedoe tot schorsing leidde.

Tyfus en difterie

Twee oude besmettelijke ziekten, te weten difterie en tyfus, staken in de Bommelerwaard vooral aan het einde van de Tweede Wereldoorlog de kop weer op. Difterie is een ernstige, besmettelijke ziekte waarbij de patiënten onder meer te kampen hebben met keelpijn, benauwdheid, hartklachten en zelfs verlammingen. Omdat sinds 1957 bijna alle Nederlandse kinderen tegen difterie ingeënt worden, komt deze ziekte hier bijna niet meer voor.

Een ziekte die destijds aanzienlijk meer slachtoffers eiste was tyfus, overgedragen als gevolg van besmet eten of drinken, maar vooral ook door slechte sanitaire voorzieningen en onhygiënische toestanden. Dat was zeer nadrukkelijk het geval toen de inwoners van de Maasdorpen eind 1944 moesten evacueren. Velen van hen belandden in de 'binnendorpen'. Omdat het er zoveel waren

huisden ze vaak in kippenhokken en andere onmenselijke onderkomens. Zeep was er nauwelijks of niet, waardoor de mensen zich alleen met wat pompwater konden wassen. Een van de eerste tyfushaarden ontstond in Bruchem, waar de meest zieke patiënten in het voorste lokaal van de school werden verpleegd. Vooral de familie Van Vianen uit Ammerzoden werd er ernstig door geteisterd. Aangezien er in Bruchem een tekort was aan verplegend personeel, werden de zieken naar de leegstaande Rikkerschool in Zaltbommel getransporteerd. Omdat Bommel op een gegeven moment onder zwaar artillerievuur kwam te liggen werden de circa tachtig patiënten naar een schoolgebouw in Brakel overgebracht. Daar stierven er ongeveer twintig. Na de algemene vaccinatie, die 10 mei 1945 op last van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid begon, kwam er snel een einde aan de epidemie.

Cholera en pokken

In 1866 kampten alleen al in Zaltbommel 197 personen met cholera. 106 daarvan stierven aan deze zeer besmettelijke ingewandsziekte. In datzelfde jaar waren in Bommel 33 gevallen van kinderpokken.

De besmetting van cholera wordt, aldus een artikel van Dr. D.J. Smeenk in 'Tussen de Voorn en Loevestein', overgedragen doordat zieken of bacillendragers met hun ontlasting water verontreinigen dat door anderen als drink- of waswater wordt gebruikt. Besmetting kan ook plaatsvinden via het voedsel, vliegen of zelfs door contact. Volgens deskundigen was de verspreiding van cholera vooral te wijten aan slechte hygiënische toestanden. Zo werd in Zaltbommel veel afvalwater vanuit de huizen via goten naar de binnengracht gevoerd. Dan waren er in de stad ook nog tal van mestvaalten, waarvan enkele aan de openbare weg. Een probleem dat zich ook tegenwoordig her en der voordoet, was de ventilatie in een van de Bommelse scholen. De onderwijzer had de daartoe dienende roosters met bordpapier dichtgeplakt.

De eerste vaccinatie was die tegen de pokken. Er waren weliswaar principiële

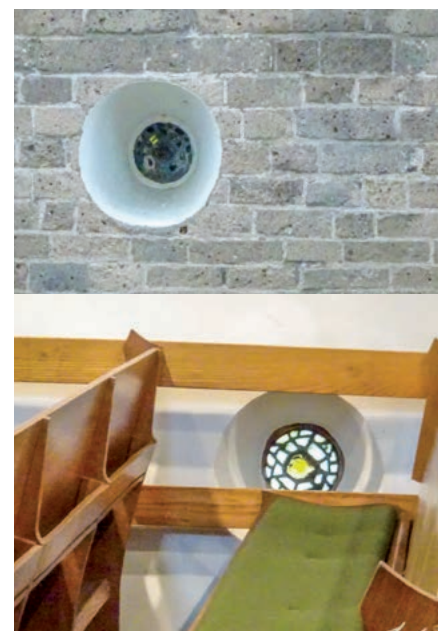

In dergelijke houten gebouwtjes werden vroeger, ook in de Bommelerwaard, vaak jarenlang TBC-patiënten verpleegd. Dit exemplaar staat nog bij de Voorn in Heerewarden en is zeer bijzonder omdat het op een draaischijf is geplaatst. Zodoende kon het in de gewenste stand gezet worden. Foto: Henk Wijgerse.

bezwaren, maar zonder vaccinatie mochten de kinderen vanaf 1823 niet meer naar school. Toen later de leerplicht werd ingevoerd werd in beginsel eenieder gevaccineerd.

De pest

Onlangs schreef Ton van Balken twee verhalen over de pest, die in het verleden ook de Bommelerwaard meerdere malen teisterde. Uit zijn verhalen blijkt dat deze via in vlooiën ontwikkelde bacteriën verspreid werd door zwarte raten. Een pestepidemie duurde door-

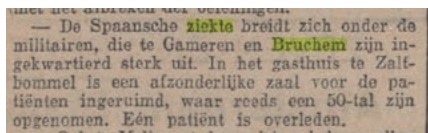
De hagioscoop in de buitenmuur en binnen in de kerk.

gaans twee jaar. Die van 1599 en 1602 kostte enkel en alleen in Zaltbommel 150 mensen het leven.

Om allerlei besmettelijke ziekten, waaronder de pest, buiten de deur te houden was er in het koor van de uit de twaalfde eeuw daterende kerk in Kerkwijk een zogenaamde hagoscoop (zie foto's op pag. 9) aangebracht. Door deze kleine opening konden lijders aan een besmettelijke kwaal en mensen die om een andere reden niet in de kerk mochten komen, van buitenaf toch het altaar en de relieken zien en de mis volgen.

De Spaanse griep

De Spaanse griep mag dan Spaans heten, de gevolgen ervan waren dat niet; wereldwijd stierven er 100 miljoen mensen aan. De griep woedde van januari 1918 tot december 1920 en eiste in Nederland 38.000 slachtoffers. 'De griep is een windvlaag des doods', zo stond in november 1918 in een advertentie voor

Berichtje over de Spaanse griep uit Dagblad de Standaard van 5 augustus 1918.

abdijsiroop; ook toen waren sommige adverteerders er als de kippen bij om aan angst te verdienen. In Bommel bleven 125 van de 273 scholieren (43%) ziek thuis. Dagblad de Standaard wijdde op 5 augustus 1918 een kort stukje aan de situatie hier (zie illustratie).

Roodvonk en mazelen

Dankzij de vaccinaties vinden er hier gelukkig zelden of nooit grote uitbraken met dodelijk gevolgen plaats. Jaren her was dat wel het geval. Zo stierven er in 1934 in Alem vijf kinderen uit één gezin door de mazelen. Uit een artikel in 'De Maasbode' van 6 april 1879 blijkt dat er toen in het zuidelijke deel van de Bommelerwaard een ware epidemie heerste. Op vrijwel alle woningen was een plakkaat beplakt met als opschrift 'Besmettelijke Ziekte'.

Helaas is er onvoldoende ruimte om ook nog aandacht te schenken aan de kindersterfte, de overstromingen en de hongersnood als gevolg van aardappelziekte in 1846/1847.

Gerrit Verkuil

Sinds 1999 met en voor elkaar in de Bommelerwaard

Is een familielid ernstig ziek, dan rust op de mantelzorg een zware taak. In deze moeilijke periode staan gemotiveerde en geschoolde medewerkers van de Stichting Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg (VPTZ) Bommelerwaard de naasten graag terzijde. Een verzoek tot ondersteuning kan door de patient, de familie, overige mantelzorgers of door de professionele hulpverleners worden aangevraagd.

Bel voor hulpvragen en/of inlichtingen:

de coördinator tel. 06-10494120

Vrijwilligers Palliatieve
Terminale Zorg
Bommelerwaard

• www.vptz-bommelerwaard.nl
• info@vptz-bommelerwaard.nl

Boekbespreking

Dierenverhalen blijven een prachtige kapstok om met kinderen te praten over de dood. Het boek *Opa Daantje doet het niet meer* is daarvan een mooi voorbeeld.

Kleine muis Moos vindt in het bos opa Daantje die heel stil ligt, er vreemd uitziet en niets meer doet. Het maakt hem bang. Hij roept zijn moeder, die niet weet hoe ze het hem moet vertellen. Van Willem, de wijze uil, hoort hij dat opa dood is. Ook legt hij uit wat dat is en wat er nu moet gebeuren. Samen met alle dieren uit het bos bereiden ze het verdrietige feestje voor waarmee ze afscheid van opa nemen. Een aantal dieren vertelt iets over opa en het roodborstje zingt een prachtig lied. Ook Moos zegt, met een gek gevoel in zijn keel, wat hij zo fijn vond aan opa Daantje. Daarna laten ze de versierde doos, waarin ze opa hebben gelegd, achter in de kuil die de konijntjes hebben gegraven.

In de periode daarna blijft Moos opa missen, is verdrietig en voelt zich

alleen. Dankzij Willem beseft Moos wat nooit meer terugkomen betekent. Verrassend hoe zijn vriendjes Moos helpen om het gemis en verdriet te verzachten.

Liet Kombrink schreef dit mooie en fantasierijke boek als steuntje in de rug bij het vinden van de juiste woorden wanneer een jong kind wordt geconfronteerd met dood, afscheid en rouw. Samen met de sfeervolle tekeningen van Susanne Kolster lijkt dit een waardevol hulpmiddel bij die moeilijke taak.

Titel: Opa Daantje doet het niet meer

Auteur: Liet Kombrink

www.lietkombrink.nl

Uitgever: Boekengilde

Omvang: 32 blz

Prijs: € 14,95 waarvan € 2,- naar het Ronald McDonald Kinderfonds gaat.

Een mand voor moeilijke én mooie momenten

Waken bij een stervende is heel intens. Zowel lichamelijk als emotioneel. Stichting Waakmand Bommelerwaard wil mensen die deze zware taak op zich hebben genomen, graag een steuntje in de rug geven: een gratis mand vol troostrijke, handige en zinvolle zaken, waarmee de tijd aan het bed een stukje lichter kan worden.

De waakmand wordt aan naasten kosteloos beschikbaar gesteld. In de mand zitten zaken als een plaid, puzzelboekje, kaars, tijdschriften, massageolie, notitieblokje, pen, iets lekkers, enzovoort. Als er kinderen bij betrokken zijn, dan zit er ook iets extra's voor hen in de mand. De mand wordt eigendom van de familie of een andere naaste.

De mand is bedoeld voor eenieder in de Bommelerwaard die waakt bij een naaste in de laatste fase van de palliatieve zorg, ongeacht de locatie waar de zieke verblijft: thuis, in een verpleeg- of zorgcentrum of in het ziekenhuis.

Stichting Waakmand Bommelerwaard werd op 4 maart 2020 opgericht. De

Bommelerwaard is daarmee de eerste regio in Nederland waar een waakmand ook in de thuissituatie wordt aangeboden. Het fenomeen waakmand is echter niet nieuw. Ziekenhuizen, verpleeg- en zorgcentra en een aantal hospices in Nederland lenen al langer een mand uit in een waaksituatie. Naasten kunnen er producten uithalen, die later weer door de instantie worden aangevuld. Deze mand blijft in het bezit van de zorginstelling.

De stichting mag zich verheugen in de steun van vijf betrokken ambassadeurs: de heer Van Kooten (burgemeester van Maasdriel), de heer Van Maaren (burge-

meester van Zaltbommel), Coert Zondervan (notaris in Zaltbommel), Rob Bruntink (journalist gespecialiseerd in palliatieve en terminale zorg) en Sander de Hosson (longarts en auteur van het boek Slotcouplet).

Stichting Waakmand Bommelerwaard is geheel afhankelijk van donaties. Mede door bijdragen van v.h. de wereldwinkel Zaltbommel, Kringloopwinkel De Spullewaard, Van Voorden Stichting en het Coöperatiefonds van Rabobank Altena-Bommelerwaard is de stichting nu een feit. De stichting is door de Belastingdienst aangesteld als een ANBI-instelling. Donaties zijn vrijgesteld van btw en kunnen als aftrekpost op de belastingaangifte worden opgevoerd.

Meer informatie vindt u op de website www.vptz-bommelerwaard.nl. Wilt u onze stichting steunen of wilt u een waakmand aanvragen, bel dan Leny Merks tel. 06-57202046.

*Als deze wereld omgekeerd,
Als afstand dichterbij brengt
Als onvrij zich met vrij mengt
Als overleeft wat weert.*

*Als laten juist behouden is
Als anderhalve meter
Als pijnlijk voor straks beter
Als weten maar gemis.*

*Als niemand weet wanneer, hoelang
Als buiten liever binnen
Als wanhoop soms wil winnen
Als ratio ook bang.*

*Als cijfers, curves, nieuw verloop
Als vallen, opstaan, vinden
Als weer opnieuw verbinden*

Als leven vraagt om hoop.

Monique
10-04-2020

Stichting Vrienden van de VPTZ

In de laatste fase van het leven hebben mensen vaak intensieve verzorging en begeleiding nodig. Deze zorg komt in veel gevallen neer op de schouders van de mantelzorgers. Vrijwilligers van de Palliatieve Terminale Zorg Bommelerwaard kunnen in deze periode de zieke en diens naasten bijstaan.

Stichting VPTZ heeft zich in een korte periode een plaats weten te verwerven in de Bommelerwaard. Niet alleen particulieren, maar ook bedrijven staan bij zonder positief tegenover het initiatief en het werk van onze vrijwilligers. Dit vormde het motief om krachten te bundelen en de Stichting Vrienden Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg Bommelerwaard op te richten. De extra giften van deze vrienden zijn exclusief bestemd voor het werk van de vrijwilligers.

De operationele kosten voor de Stichting VPTZ worden tot op heden via het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport gefinancierd vanuit gelden voor de palliatieve zorg.

Het werk en de doelstelling van de Stichting Vrienden Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg Bommelerwaard worden gesteund door:

de heer B. Bus OFM Cap, Zaltbommel
pastor R.K. Kerk

mevrouw Mr. I.M.A.J. den Drijver-Pigmans, Kerkdriel
notaris

de heer H. van Kooten, Kerkdriel
burgemeester

mevrouw drs. C.M.J. de Rooij-de Swart, Zaltbommel

voormalig huisarts

mevrouw E. Verhey, Zaltbommel
violiste

de heer G. Verkuil, Kerkdriel
journalist/publicist

de heer L. Waanders, Rossum
huisarts

Wilt u meer informatie over of donateur worden van de Stichting Vrienden VPTZ, dan kunt u ons uiteraard altijd via de mail (info@vptz-bommelerwaard.nl) of telefonisch (06-57202046) benaderen.

Iedereen kan VPTZ nodig hebben, want het onvermijdelijke overkomt allen.

Als u of uw partner, vader, moeder of andere dierbare persoon te horen heeft gekregen dat er geen behandeling meer mogelijk is of door ouderdom de terminale fase aanbreekt, kan VPTZ hulp bieden. Thuis overlijden. Dat is meestal de grote wens. VPTZ begrijpt dat.

Als het te zwaar wordt, of beter nog: vóór het te zwaar wordt kunnen de opgeleide VPTZ-vrijwilligers tijd, aandacht en ondersteuning bieden. Niet alleen aan de stervende patiënt, maar ook aan de mantelzorgers zodat zij zich meer op de familie kunnen richten of zelf even op adem kunnen komen. De vrijwilligers zijn er als het er écht om gaat.

Er zijn voor een ander in de laatste levensfase, thuis of in een verzorgings- of verpleeghuis. Daar staan de vrijwilligers van VPTZ (Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg) Bommelerwaard voor. Of dit daadwerkelijk thuis is of in een zorginstelling: de vrijwilligers zijn er voor de ander en diens naasten. Samen met de mantelzorgers en de beroepsmatige zorg doen de vrijwilligers wat gedaan moet worden in deze bijzondere en onzekere periode. Zij verrichten geen medische, verpleegkundige of zwaar huishoudelijke taken, maar vullen datgene aan wat familieleden en vrienden zelf doen.

De vrijwilligers kunnen bij mensen die thuis willen sterven taken van de mantelzorgers overnemen, zodat zij ook even kunnen rusten, gaan sporten, een boodschap kunnen doen of 's nachts rustig kunnen slapen. Weten dat er een opgeleid iemand aanwezig is, kan de rust geven die op dat moment zo nodig is.

Als vrijwilligers van VPTZ **er zijn**, dan is de wens van de zieke en van zijn of haar naasten het uitgangspunt. Het meest worden we gevraagd om:

- 'er te zijn'
- een luisterend oor te bieden
- te waken
- te helpen bij (lichte) persoonlijke verzorging
- de naastbetrokkenen tijdelijk af te lossen
- sociale en emotionele ondersteuning te geven

Wie zijn de vrijwilligers?

De vrijwilligers krijgen een gerichte opleiding voordat zij worden ingezet. Zij nemen regelmatig deel aan specifiek op dit werk gerichte trainingen. Hier leren zij hoe zij fysiek en mentaal palliatieve terminale patiënten kunnen ondersteunen.

De vrijwilligers hebben vaak in hun eigen leven met ziekte en sterven te maken gehad en weten van nabij wat het betekent om thuis een zieke in de laatste levensfase te begeleiden en verzorgen

Wat zijn de kosten?

Aan de hulp bij u thuis zijn geen kosten verbonden.

Ten slotte

Nieuwsbrief nr. 11, december 2020

Tekstbijdragen van: Jenny van Beek, Hans van den Bosch, Wim Hoven, Bea Merks, Leny Merks, Sabine van Pelt, Gerrit Verkuil, Laurens Waanders

Redactie: Hans van den Bosch, Sabine van Pelt, Hedy Reniers, Leny Merks (coördinatie, eindredactie)

Correctie: Monique van de Vall (Valleur Tekst & Communicatie).

Vormgeving: Arie Mastenbroek (Reclamestudio 7).

Drukwerk: WS Media groep, Waardenburg

Verzending: S.A.M. The Mail Company b.v., Velddriel.

VPTZ Bommelerwaard is ingeschreven onder nummer 11045355 en de Stichting Vrienden van de VPTZ onder nummer 11059996 KvK Midden-Nederland. Bankrekening NL52 RABO 0374 3753 72, Rabobank Bommelerwaard.

VPTZ Bommelerwaard is door de Belastingdienst als ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling) benoemd.

Voor aanvragen van hulp:

Telefoon 06-10494120

E-mail:

coordinator@vptz-bommelerwaard.nl

Voor meer informatie over VPTZ

Telefoon: 06-57202046

E-mail:

info@vptz-bommelerwaard.nl

Website:

www.vptz-bommelerwaard.nl